

strumenten icke bort kunna upptagas, och vill Kejsrerliga Senate'n i anledning häraf och med kännedom om bankovärderingarnes osäkerhet, hvilken icke heller bör vara en hemlighet för Bankodirektionen, hafva Direktionen anbefalldt att inskränka alla utlåningar mot dylik inteckning till ett belopp, som ger fullkomlig säkerhet för desammas återbetalande, och detta så mycket hellre, som öfverdrifna anspråk från ifrågavarande låntagares sida redan i och för sig tillkännagifver en dålig affärsställning, och då en sådan vanligen är sjelfförvållad, densamma sällan och aldrig kan genom låns upptagande förbättras.

10

289 YTTTRANDE VID EKONOMIEDEPARTEMEN- TET 9. V 1864 (SUB SECRETO)

RA, Senatens sekreta handlingar

Sedan Senatorn Snellman närmare utvecklade ändamålet med komiténs nedsättande och att komitén borde till Kejsrerliga Senaten inkomma med underdånigt förslag till författning, rörande ett förändradt mått, mål och vigtsystem för landet, lämpadt efter det metriska systemet, uppstod diskussion i ämnet. Dervid komiterade, efter öfvervägande af alla de med en sådan reform gemenskap ägande omständigheter, ansågs att reformen med ens borde genomföras i sin helhet samt att såsom grundenheter skulle antagas: för längdmått meter = 40. tum, för ytmått Hektar = 2. tunnland, för rymdmått Hektoliter = 38. kannor samt för vigtmått kilogram = 2 1/3 skålpund, hvilka sedermera borde läggas till grund för särskilda öfver- och under afdelningar.

20

De vetenskapliga benämningarne å medicinal vigterne ansågs böra bibehållas.

30

Senatorn Snellman, framställde vidare om icke, till underlättande af komiténs arbeten, Professorerne Moberg och Lindelöf samt Kaptenen Neovius ville under enskilda sammanträden uppgöra förslag till såväl svenska som finska, benämningar å de särskilda mått- mål- och vigtslagen, då förslaget sedermera vid komiténs nästa sammanträde kunde underkastas granskning.

290 YTTTRANDE VID PLENUM 11. V 1864

40

RA, Senatens arkiv

Senatorn Snellman afgaf – ett sålydande utlåtande:

Då Hans Majestät Kejsaren genom förordningen af den 1:sta Augusti 1863. kungjort sitt nådiga beslut att undanrödja den orättvisa, åttaniondedelar af landets befolkning, i sekler lidit derigenom, att landets domstolar och öfriga offentliga myndigheter i alla sina expeditioner begagnat ett för denna befolkning fremmande af densamma oförstådt språk, samt äfven den muntliga för handlingen vid underdomstolarne blifvit ledd af domare, som allmänt nog varit mindre kunniga i samma befolknings eget tungomål, anser jag för min del, enär Hans Majestät åt Senaten öfverlätit att föreslå de åtgärder, genom hvilka den af Hans Majestät påbjudna reformen härutinnan må förberedas, Kejsrerliga Senaten böra så inrätta detta förslag, att Hans Majestäts Nådiga afsigt icke må genom åtgärdernas otillräcklighet göras om intet, utan påbudet komma att i Finska folkets tideböcker

50

inskrifvas och af kommande släkten välsignas såsom den akt, genom hvilken massan af detta folk upphört att i ifrågavarande afseende utgöra ett undantag från alla Europas nationer och åtminstone närnats till lika berättigande med den ringa svenska talande delen af landets invånare.

Det tryckta förslag till ifrågavarande åtgärder, hvaröfver Senaten infordrat de högre domstolarnes och åtskilliga andra auktoriteters utlåtanden, anser jag, för min del, föreskrifva det minsta mått af tillgöranden, som till en början måste vidtagas. Då jag likväl, jemte det jag yrkas på några mindre betydliga ändringar och tillägg i detta förslag, med min röst förändrade i detsamma ingående tidsbestämningar, sker detta i afsigt att bereda det väsentliga i de föreslagna stadgandena framgång, samt i det hopp att inom få år ytterligare, verksammare åtgärder till reformens genomförande skola vidtagas.

Jag voterar altså för följande ändringar i förslaget:

Moment 1. a) att tiden, från hvilken för anställning vid Alexanders Universitetet såsom Professor, Extra ordinarie professor eller Docent i juridiska fakulteterna och såsom Professor i pedagogiken erfordras fullständig kännedom af finska språket och förmåga att handhafva undervisningen genom föredrag på sagde språk, samt för anställning i öfriga enahanda befattningar förmåga att förstå finska skrift, må bestämmas till 1871. års början; hvarvid jag anser mig böra tillägga den anmärkning, att förmåga att förstå finsk skrift borde utan vidare utgöra ett åliggande för hvarje ordinarie professor, emedan en sådan numera åligger att bedöma på detta språk utgifna specimina.

Äfven föreslår jag den ändring, att från uppfyllande af här stadgade fordran utländningar må kunna af Hans Majestät dispensereras.

Moment 1. b.) att den Extra ordinarie professor, som i juridiska fakulteten anställs, bör vara kandidat i fakulteten eller hafva aflagt domare- och kameral-examen, samt att för befattningens bibehållande ingen bestämd tid må föreskrifvas;

Moment 1. c) att det föreskrifna betyget skall vid både domare- och kameral-examen företes af studerande, som undergå sagde examina sedan nyssnämnde Extra ordinarie professor varit två läseterminer i sin tjenst insatt;

Moment 1. d.) att den här föreskrifna terminen, äfven med afseende å detta ärendes sena afgörande, ändras till år 1867;

Moment 2. att de läroämnen, i hvilka finskan kommer att såsom undervisningsspråk begagnas, skola bestämmas af Domkapitlen på vederbörande skolkollegiers förslag, samt att om denna undervisnings vidare utsträckande förordnas af Ekonomie Departementet;

Moment 3. att den skrifvarehjelp, som tillägges underdomare, hvilka åtager sig här uppräknade dokumenters utfärdande på finska språket, må kunna uppgå ända till 1 600 mark efter Justitie departementets i Senaten närmare bepröfvande.

Moment 4. att terminen, från hvilken i domsagor, hvilkas befolkning i något tingslag till största delen talar finska språket, hvarken ordinarie eller tjenstförrättande domare må anställas utan åtagen skyldighet att genast på finska utfärda de i Moment 3. uppräknade dokumenter, må utsträckas till år 1871., jemte skyldighet att underkasta sig ytterligare förordnanden i ämnet, hvilket äfven bör gälla för alla de tjenstemän, som enligt momenterna 1., 5., 7.a) och b.) 8., 9., 10., 11. och 12. blifva underkastade skyldighet att från viss föreskrifven tidpunkt utfärda dokumenter på finska språket.

Hvad i dessa båda momenter, är föreslaget, äfvensom det åliggande

att använda finska språket, hvilket längre fram i Mom<ent> 7.a.) för länestyrelsers tjänstemän föreslås, motiveras i min tanke öfverhufvud deraf, att alla öfningar vid skolorna och universitetet äro för ändamålets vinnande otillräckliga, om icke en snar början göres med språkets officiella användande.

Hvad eftertanke och alla länders erfarenhet i detta hänseende lär, bevisas äfven af förhållandet i eget land, der de unga män, hvilkas modersmål svenskan är, och hvilka på detta språk åtnjutit all sin undervisning, likväl icke kunna upprätta det obetydligaste officiella dokument utan ledning af förhandenvarande mönster. Det är derföre 10 oundvikligen nödvändigt, att, om finskan skall såsom kurialspråk användas, början dertill göres af män, erfarne, och skicklige i hithörande dokumenters, upprättande på svenska språket. Billigheten kan kräfvä, att detta icke göres obligatoriskt för dem, som, kunna till en 20 högre ålder och i arbetsdryga befattningar icke äga nödig tid eller den energi, som fordras för en sådan öfvergång. Men då likväl bland dem personer kunna finnas, hvilkas patriotism och kärlek för den finska befolkningen manar dem att medverka till reformens genomförande, så bör dessas ädla håg understödas genom statsanslag, som rätta dem i tillfälle att förskaffa sig biträden för det tjensten åtföljande mera mekaniska arbetet. Deremot skulle föga i något annat land en tvekan kunna uppstå, huruvida Regeringen eger föreskrifva de vilkor för 30 tjänsters erhållande, hvilka den för deras rätta handhavande anser nödiga. De anspråk, som i vissa infordrade utlåtanden röjas, att hvarje person, hvilken ingått i statens tjenst, skulle vara berättigad till befordran, utan att för sin del behöfvä motsvara de stegrade fordringar, Regeringen kan anse böra ställas på tjenstens innehafvare, så att hvarje befattning borde af dessa personer få skötas alldeles på samma sätt och under samma vilkor, som vid deras inträde på tjenstemannabanan varit 40 gällande detta anspråk måste jag anse för lika obefogadt som dess framträdande är djerft. Wunne detta anspråk i närvarande fall erkännande, så är det klart, att den af Hans Majestät anbefallda reformens fullständiga genomförande år 1884. vore möjligt – och man hade då gjort det af Hans Majestät åt landets finska befolkning gifna, af denna befolkning med fastaste fillförsigt och varmaste undersåtliga erkänsla omfattade löfte om intet. De i samma utlåtande itereradt yttrade farhågor för rättvisans jemna skipande, när finska språket, som nu begagnas i den muntliga förhandlingen vid domstolarne, skall begagnas äfven i deras skriftliga domar och utslag, kunna delvis vara 50 välmenta och uppriktiga; men de anförda grunderna för desamma hafva mångfaldigt blifvit vederlagda, och deras upprepande synes föga vara på sin plats, sedan frågan om reforman är genom Hans Majestäts Nådiga vilja afgjord;

Hvad i Mom<ent> 5. om Lagmansrätterne stadgas, anser jag vara gagneligt, emedan dessa domstolars upphäfvande, förr än den anbefallda reformen är genomförd, i min tanke skulle lända den finska befolkningen till mehn, då vid dem vittnens afhörande och muntlig förhandling är tillåten, och de alltså lemna ett tillfälle till rättelse i de misstag, underdomaren i följd af ringa och osäker kunskap i finska språket kunnat begå;

Mom<ent> 6. gillar jag för min del, ehuru önskligt varit, att den fordrade upplysningen redan hade till Senaten ingått;

Likaså röstar jag för att i

Mom<ent> 7.a) den föreslagna terminen för utfärdandet af kungörelser m.m. utsträcket till 1867., från hvilken tid äfven resolutioner i

skuldfordringsmål och skatteköps bref böra på finska utfärdas af vederbörande tjenstemän, mot uppbärande af enahanda skrifvarehjelp, som den för domare föreslagna. Dylika tjenstemän deremot, som anställas från och med 1871. böra, utan erhållande af omförmälde penningebidrag, vara förpligtade härtill; –

Mom(ent) 7.b.) att syneinstrumenters utfärdande af Kronofogdarne på finska må gälla endast för dem, som anställas efter författningens utförande;

Mom(ent) 7.c) utan ändring,

Mom(ent) 8. att nuvarande landtmätare äro förpligtade utfärdas öfrige dokumenter på finska, efter det författning utkommit, men endast de, som från 1871. utnämnas eller tillförordnas, äfven protokoller och förrättningsinstrumenter, hvilket senare äfven bör gälla ägodelningsrättsordförande med afseende å dessa rätters protokoller, domar och utslag, 10

Mom(ent) 9. att om forsttjenstemän böra gälla samma bestämmingar som om landtmätare;

Mom(ent) 10. att här nämnda dokumenter skola utfärdas på finska, då sådant begäres, samt att så väl här som i

Mom(ent) 11. föreslagna stadgande skall gälla från det författning utkommer; 20

Mom(ent) 12. att stadgandet bör gälla alla af staten aflönade läkare från och med 1871.

Mom(ent) 13. att stadgandet angående företräde vid befordran bör gälla, så snart författning utkommit, men stadgandet angående fordran på betjente i Senat och Hofrätt, såsom föreslaget är, från 1867.

Ty det är i min tanke enligt med förnuft och rätt, att gifva den företräde, hvars insigter göra hans verksamhet för fäderneslandet gagneligare, och en viss tidsbestämmelse i detta hänseende har för sig intet skäl, men då på ifrågavarande betjente, utöfver hvad redan 1851. varit föreskrifvet för examen till civil tjenst, ställas den uttryckliga fordran, att de äfven skola förstå finsk skrift, så torde en kort respit för denna färdighets inhemtande böra medgifvas. 30

Slutligen torde nedsättandet af en komité för utarbetande af mönster i kurialstil icke vara nödvändigt, utan eljest dertill skickliga personer af Senaten få utses samt till, honorarier och tryckningskostnad anslås tolfusen mark.

291 A. C. VON ESSEN – J. V. SNELLMAN 13.V 1864
HUB, JVS handskriftssamling 40

NyCarleby den 13:de Maj 1864.

Käre Broder!!

För hälsningarne i Svåger Carls bref tackar jag Dig hjertligt. äfvenså för det besvär Du haft för vår Gustaf. Det var mycket glädjande såväl för Oss som Gustaf att Gustaf kan i Helsingfärs få undergå Kuren emot stamning. Essen skref väl icke utförligt derom utan nemde endast att Du bett hälsa och säga åt Oss att Gustaf skulle komma in till Julii Månad för at undergå Kur mot stamning. Således fömodar vi att där finnes någon enskildt Lärare som tager emot Elefver, och det jnnom Staden. På Ditt bud har jag nu tillskrifvit Gustaf härom och Han svarade att sedan han nu talt vid Lärarena som han skulle tenttera hos 50